

LÉKAŘ OD HANUMÁNOVA CHRÁMU

Jaroslav Boubín

„Nejste náhodou z Německa?“ zaslechl jsem za sebou volání, právě když jsem se prodíral davem Indů hrnoucích se k chrámu opičího boha Hanumána v Dillí. Ohlédl jsem se. Kousek za mnou seděl na dece, rozprostřené uprostřed chodníku, starší pán, běloch, a kynul na mne. „Ne, jsem z Čech, z Prahy,“ odpověděl jsem. „Prahu znám, byl jsem tam asi desetkrát,“ rozzářil se nato neznámý v modrobílém oblečení. „A pojd'te si aspoň na chvíli sednout,“ zval mne a již mi uvolňoval na dece místo. Tak jsem se seznámil s téměř sedmdesátiletým německým lékařem, který v centru hlavního indického města pečuje o místní bezdomovce.

Celý nadšený z toho, že našel vděčného posluchače, se pustil do hovoru. „Tady bydlím,“ řekl mi a opsal rukou kruh kolem zdejšího náměstí. „Tady na té dece spím, ten strom nad ní je můj chrám,“ konstatoval se smíchem. „V podstatě mi tu nic nechybí, dokonce i o kulturní zážitky tu mám postaráno, když se po večerech tudy vracívají se zpěvem místní opilci a hledají si místo na nocleh. Mám všechno při ruce: toto je má klinika pod širým nebem,“ mávnul znovu rukou k náměstí. „A toto jsou mí pacienti,“ ukázal na četné skupinky místních bezdomovců, které byly rozsazeny po celém prostranství. „Pojd'te se na ně ostatně podívat,“ řekl a již se zvedal z deky.

Obcházeli jsme zubožené bytosti, většinou se zdeformovanými a zmrzačenými končetinami, posedávající a polehávající všude kolem nás. Stačilo, aby k nim lékař přistoupil a několik slov s nimi prohodil, a okamžitě se rozzářily. Usmíval se i Němec. Vybavil jsem si v myslí ony bělochy, které jsem v předchozích týdnech potkával po Indii a kteří se v jižní Asii rozhodli trvaleji zůstat, v jejichž tvářích byl často patrný výraz únavy a vyčerpání, bez špetky optimistického naladění. „Jste zřejmě velmi šťastný člověk,“ obrátil jsem se k lékaři. „To ano,“ odpověděl. „V Berlíně jsem měl třeba krásný velký dům s terasou, nádherně vybavený, ale nikdy jsem tam nepoznal tolik štěstí jako tady. Musím vám ostatně ukázat i svého syna. Adoptoval jsem tu několik dětí a poslal je na studia,“ vysvětloval. „Teď tu zůstal se mnou jen jeden mrzáček se zdeformovanými nohama od dětské obrny, který může chodit jen o berlích. Našel jsem ho na ulici asi před čtrnácti dny. Je z východního pobřeží Indie, přišel ale o oba rodiče a pak ty tisíce kilometrů dojel sám vlakem až do Dillí. Skoro vůbec nemluví, ostatně nemůže, i kdyby chtěl, protože nezná hindštinu a pochopitelně ani angličtinu.“

Prošli jsme poté okolní hinduistické chrámy. „Napadlo vás někdy, proč mají Indové ty tisíce bohů?“ obrátil se na mne. „V této zemi je tolik bědných lidí, kteří

se v nouzi dovolávají boží pomoci, že by jeden bůh na to všechno rozhodně nestačil.“

Když jsme se vrátili ke stromu uprostřed náměstí, byli tam již ostatní lékaři spolunocležníci. Lékařův syn seděl zasmušile vedle svých berlí a mlčky pozoroval hrající si děti. Přátelsky se na mě zubil asi dvacetiletý pořízek, který mne v příštích dnech bude učit základům hindštiny. „Před ním se mějte na pozoru,“ varoval mě se smíchem lékař. „To je místní rváč a postrach všech okolních ulic, každou chvíli je zavřený ve vězení.“ Ind, který ovládal angličtinu a rozuměl každému našemu slovu, se potěšeně usmíval. „Dneska ráno se tady v tom chrámu modlil k bohu Hanumánovi, aby mu přivedl do cesty nějakého tlustého a bohatého Inda, že prý ho zabije a pak s uloupenými penězi odjede do Bombaje, kde se stane filmovou hvězdou.“ Ind se zubil ještě více a radostně přikyvoval na potvrzení pravdivosti lékařových slov. Davem zevlounů se náhle protlačil asi čtyřicetiletý muž s dlouhým černým plnovousem a rozpřáhal ke mně svou náruč. „To je čtvrtý z nás, sádhu,“ vysvětloval lékař. „Každý večer nám tu na ohni pod stromem připravuje velice obřadně večeři, a protože je z bráhmanské kasty a tito všichni jsou z kast nižších, nedovolí, aby mu při tom někdo pomáhal. Zůstanete doufám na večeři,“ navrhl mi lékař.

Zůstal jsem nakonec se svými novými známými asi týden. Viděl jsem četné lékařské zákroky, jež Němec poskytoval dillíským bezdomovcům, kteří mu za ně platili, protože nic jiného neměli, pouze svými díky. Lékař mi přitom vyprávěl o sobě i o Indii.

Například jednoho dne jsme spolu seděli na trávníku pokrývajícím velkou část plochy Connaught Place, když tu k nám přistoupili dva drobní Indové ošuntělého zevnějšku. „Tak jak jdou obchody?“ pozdravil je vesele lékař. „V poslední době je to špatné, velice špatné,“ rozpačitě odpověděli a zase zmizeli v chumlu kolemjdoucích. „To byli organizátoři komunistických demonstrací,“ vysvětlil mi lékař po jejich odchodu. „Ale mně to vůbec nevádí, protože já jsem také komunista,“ dodal ještě.

Neodolal jsem, abych se později k této otázce znovu nevrátil. „Ano, jsem komunista,“ potvrdil mi lékař. „Samozřejmě ne stalinista, ale marxista. Ostatně každý křesťan hodný toho jména je v podstatě komunista. Vezměte si takovou Matku Terezu; ta má obrovský význam pro současné křesťanství, protože dokázala znovu položit klíčový důraz na onen původní, komunistický obsah křesťanství a svou aktivitu obrátit ve prospěch těch nejobožejších z ubohých.“

Začal mi vyprávět o zlomových okamžicích svého života. „Byl jsem ve Vietnamu jako lékař a na vlastní oči jsem viděl, jak americká letadla bombardují vesnice obydlené výlučně civilním obyvatelstvem,“ rozohňoval se. Bylo na něm

vidět, že tyto zážitky pro něj zdaleka nejsou mrtvou minulostí. „V šedesátém osmém roce, v době studentských bouří, mě v Západním Berlíně zavřeli do vězení. Vězení to ovšem bylo luxusní, měl jsem tam i televizi, a tak jsem v ní například viděl, jak mí vlastní žáci z fakulty házejí bohatým dámám procházejícím se po Kurfürstendammu šlehačkové dorty do obličeje. To se mi líbilo, mělo to vtip,“ usmíval se potěšeně. „Když však později začali kamením vyloukat okna, s tím jsem již nemohl souhlasit, to bylo zjevné barbarství. A pokud jde o Indii, do ní jsem zavítal před patnácti lety, když jsem si vyjel do Asie, a už jsem tu zůstal. Hrozně jsem tehdy potřeboval změnu; vážil jsem 160 kilo a byl jsem příliš závislý na alkoholu. Indie na mě velice silně zapůsobila; našel jsem si tu i svého gurua, který mne tu učil. Bylo to neuvěřitelné učení; on neuměl ani slovo anglicky, já jsem neznal ani slovo hindsky, a přesto jsme si rozuměli.“

Jiného dne se mne lékař zeptal, zda bych s ním nechtěl navštívit školu v jednom dillíském slumu. Samozřejmě jsem ani okamžik neváhal s kladnou odpovědí. „Je to pozoruhodná škola,“ vysvětloval mi lékař, když nás rikša vezl k našemu cíli. „Chodí do ní samé šťastné děti. Zřídili ji a financují ji Japonci. Je určena dětem, které přišly o své rodiče, ať již tak, že rodiče zemřeli, nebo své potomky prodali (to se týká hlavně holčiček z venkova), nebo je prostě ztratili. Sám jste viděl, že v Indii není nic jednoduššího, než aby matka ztratila své vlastní dítě. Stačí, aby ji při nastupování do věčně přečpaných autobusů tlačící se dav odtrhl na okamžik od jejího malého syna či dcery, kteří za ní nastoupit nestačí, a už se nikdy neuvidí. Matka se pak sice tu jednu stanici hned následujícím autobusem vrátí, ale jakou má šanci, že se jí v těchhle nepřehledných zástupech podaří své dítě najít?“

Vstoupili jsme do uzoučkých uliček slumu. Neviděl jsem slumy poprvé, procházel jsem jimi již dříve, třeba když mi lékař ukazoval svá bývalá působiště, ale ani teď mne nepřestala šokovat ona děsivá přelidněnost těchto sídlišť. Nizoučké příbytky o nepatrné ploše byly natěsnány na sobě a sestaveny z nejrůznějších materiálů, z plechu, ze dřeva, z papíru, místy jsem zahlédl dokonce i cihly. Nikde ani potuchy po nějaké kanalizaci. Lékař si všiml mého vyděšeného pohledu a začal vysvětlovat: „Nemylte se, nejsou na tom tak uboze, jak se vám možná zdá. Mají přece střechu nad hlavou a většinou ani nemrzou. Co by ty spousty dillíských bezdomovců daly za to, kdyby mohly bydlet aspoň takto...“

Škola, již jsme hledali, o sobě dávala vědět mohutným bubnováním již z dálky. Před jejími dvířky nás dohnal zástup rozjásaných dětí, jež kolem nás proskotačily dovnitř. V první místnosti sedělo na udusané zemi několik žen, které se učily psát a pečlivě malovaly křídou na dřevěné tabulky znaky dévanágarské abecedy. Následující místnost a malý dvorek byly vyhrazeny dětem, jež tam se svými učiteli stály a seděly na zemi. S lékařem jsme uvízli u vchodu do dvorku,

načež učitel mlčky pokynul, dvě holčičky odběhly a vzápětí nám přivlekly dvě malá křesla. Sedli jsme si a dívali se.

Jsou zážitky, které se dají těžko líčit. Nemám pocit, že bych na své cestě po Indii a Nepálu viděl málo nádherných věcí, právě naopak, ale ten zřejmě nejsilnější a nejkrásnější dojem jsem si odnesl ze školy pro opuštěné děti v dillíském slumu.

„Chápete už, proč chci zůstat v Indii?“ zeptal se mne lékař, když jsme se po nějakém čase vraceli do centra Dillí. „Ted' už naprosto,“ odpověděl jsem přesvědčeně. „Čekal jsem sice šťastné děti, jak jste na to výslovně upozorňoval, ale ani ve snu by mne nenapadlo, že by mohly být tak šťastné.“ „Ano,“ navázal lékař, „myslím, že něco tak nádherného bych v Německu nikdy neviděl a nikdy nezažil. Ostatně chtěl jsem vás o jednu věc požádat,“ řekl a obrátil se ke mně. „Zůstaňte tady, nevracejte se do Evropy. Přemýšlel jsem o tom a myslím, že vím, jak to zařídit.“ Ohromeně jsem mlčel. „Upřímně řečeno, Indie mě stále ještě děsí,“ vyrazil jsem ze sebe posléze. „Myslím, že bych tu trvale žít nedokázal.“ „Jak myslíte, ale zvažte si to,“ odpověděl. „Do vašeho odjezdu nezbývá příliš mnoho času.“

Přišel poslední den mého pobytu v Indii. Seděl jsem opět před Hanumánovým chrámem se svými známými a loučili jsme se. Onen sympatický kriminálník zpestřoval náš poslední rozhovor vyprávěním o svých pobytech ve vězení. Sádhu vzpomínal na svůj pobyt v Dharamsale, sídle tibetského dalajlámy, a vyptával se na mé zážitky odtamtud. Lékařův syn jako vždy mlčky sledoval neuvěřitelně smutnými očima dění kolem sebe. „Tak tu tedy nezůstanete?“ ptal se doktor. Začal jsem se omlouvat. „Ale i tak jsem přesvědčen, že se do Indie vrátíte znovu,“ pokračoval ve svém naléhání. „Určitě se pak zastavte, víte přece, kde nás najdete.“

Byla již tma, když jsem se vydal hledat autobus, který by mne dovezl na letiště. Ulice byly osvětleny planoucími ohni, kolem kterých se choulili promrzlí bezdomovci. Vedl mne drobný Ind, také bezdomovec, který znal cestu. I on, stejně jako bezpočet jeho soukmenovců, trpěl dětskou obrnou, měl chodidla vyvrácená vzhůru, takže mohl chodit pouze po nártích, opíraje se přitom o berle. Nedal si říci, že nemusí pospíchat a může jít pomaleji, naopak se mi snažil co nejlépe vyhovět a spěchal v rámci svých možností, jak jen mohl nejvíce. Nakonec se v tom chvatu zřítíl do jednoho z neosvětlených podchodů v areálu Connaught Place. Jako zázrakem se mu nic vážnějšího nestalo. Naopak, celý vyděšený z toho, že mu chci pomoci, se bleskurychle zvedl, s omluvným úsměvem popadl své berle, ležící na zemi, a spěchal dále, jen aby mne včas dovedl k mému autobusu.

Ano, i takovéto lidi potkává člověk v Indii skoro na každém kroku.